

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Гуцько В.Л., здобувач вищої освіти

Бреус В.В., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Одним із ключових завдань діяльності будь-якої країни в сфері регулювання підприємницької діяльності є пошук і встановлення розумного співвідношення між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням.

Правове регулювання підприємницької діяльності можливе завдяки існуванню об'ємного масиву правових норм.

Так, перші закони щодо регулювання підприємницької діяльності на території України були прийняті російським урядом у 1863-1865-х роках. Вони надавали права членам купецьких гільдій, міської аристократії і помісному дворянству, селянам і колоністам в містах їхнього поселення на свободу підприємства і отримали свідоцтва на заняття виробничої і комерційної діяльності. Ці міри призвели до бурного розвитку господарської діяльності в країні.

Проте, якщо в Росії були проблеми з накопиченням капіталу необхідного задля розвитку підприємництва, то в Сполучених Штатах Америки уже наприкінці XIX століття постала проблема щодо обмеження діяльності компаній, які почали монополізувати свої галузі, наприклад, Standard Oil. Це призвело до створення антитрестовського законодавства, включаючи закони Шермана і Клейтона у 1890 і 1914 роках відповідно.

Наразі в усіх розвинутих країнах державне регулювання тією чи іншою мірою є важливим елементом економічної діяльності. При цьому форми впливу відрізняються залежно від історичних і культурних традицій країн, факторів розвитку економіки й інших національних особливостей.

Перед Україною на початку 90-х років, як і в інших пострадянських країнах, постала проблема необхідності скасування існуючих у законодавстві обмежень щодо ведення підприємницької діяльності та створення відповідного правового поля, яке б стимулювало розвиток підприємництва і його підтримку.

Так, 7 лютого 1991 року Верховною Радою був прийнятий Закон України «Про підприємництво». У цьому законі визначались основні правові, економічні і соціальні засади підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлювались гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки (з 01.01.2004 р. утратив чинність, окрім ст. 4 щодо обмежень у здійсненні підприємницької діяльності). Також підприємницьку діяльність в Україні регламентували Закони України «Про власність» (1991 р.; утратив чинність), «Про підприємства в Україні» (1991 р.; утратив чинність), «Про господарські товариства» (1991 р.; частково утратив чинність), «Про селянське (фермерське) господарство» (1991 р.; утратив чинність), «Про захист економічної конкуренції» (2001 р.) та інші менш значні документи.

Указом Президента України 30 жовтня 1997 року було створено спеціальний уповноважений орган виконавчої влади – Державний комітет України з питань розвитку підприємництва, який брав безпосередню участь у формуванні і реалізації державної політики у сфері розвитку і підтримки підприємництва, здійснював керівництво дорученою йому сферою управління, ніс відповідальність за її стан і розвиток [1]. У грудні 1999 року він був перейменований на Державний Комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва.

На теперішній час правове регулювання підприємницької діяльності регулюється нормативно-правовими актами як загального, так і спеціального характеру. Проте уповільнення темпів зростання суб'єктів підприємницької дія-

льності і зменшення кількості зайнятих на них може свідчити про недосконалість нормативно-правової бази.

Наразі в розвинутих країнах малі і середні підприємства складають найбільш важливий сектор національної економіки. Якщо великі підприємства й організації визначають рівень науково-технічного розвитку і виробничого потенціалу країн, то малі і середні підприємства, будучи найбільш масовою діловою формою життя, забезпечують соціально-економічну стабільність розвитку економіки.

Сектор малого і середнього підприємства відрізняється високим рівнем динамічності, гнучкості, інноваційної активності, здатністю до швидкого створення нових виробництв і нових робочих місць. Так, за дослідженням проведеним у США в 1995 році, за останнє десятиліття ХХ століття приблизно 55 % усіх інновацій і близько 75 % нових робочих місць були створені цими секторами підприємства. При цьому ефективність капіталовкладень приблизно у 9 разів вища, ніж у сфері великого бізнесу [2].

Про вплив малих і середніх підприємств (МСП) на економіку різних країн можна судити за даними, наданими в таблиці 1.

Таблиця 1
Частка малих і середніх підприємств у структурі ВВП
різних країн у 2010-2019 роках [3]

Країна	Частка МСП у структурі ВВП, %
США	50-52
Великобританія	53-56
Німеччина	55-57
ЕС	65-68
Італія	58-60
Китай	58-60
Україна	54-55
Франція	55-57
Японія	52-55

За даними, наданими в першому національному бізнес-форумі Industry4Ukraine, вклад малого і середнього бізнесу становить 55 % ВВП. У той же час, було зауважено, що кількість підприємств в Україні значно вища, ніж в Європі, але їхня ефективність при цьому менша майже у 10 разів.

Таким чином, у роботі було коротко розглянуто заходи державного регулювання підприємництва, здійснені Україною на початку свого існування. Аналіз нормативно-правової бази щодо регулювання підприємницької діяльності свідчить, що існуюча законодавча база не задовольняє сучасні умови, значною мірою гальмує розвиток підприємництва.

Перелік посилань:

1. Положення про Державний комітет України з питань розвитку підприємництва : затв. Указом Президента України від 30 жовт. 1997 р. № 1206/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1206/97#Text> (дата звернення: 30.04.2021).

2. The Millenium: Small Business and Enterpreneurship in the 21-st Century. Washington, 1995.

3. U.S. Small Business Administration : web-site. URL: <http://www.sba.gov/> (Last accessed: 30.04.2021).

РОЯЛТІ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

*Ковальова Т.В., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

*Бурденко І.М., канд. екон. наук, доцент
Сумський державний університет*

Ринок роялті, який необхідно сформувавши в нашій країні, його прозорість, можливий тільки при досконалій нормативно-правовій базі. Саме законодавчі акти дають можливість розкрити певні рекомендації щодо функціону-